

129 toivetta – globalisaatioraportin arviointia

Valtioneuvoston kanslian viime marraskuussa julkaisema globalisaatioraportti sisältää monia hyviä toimenpide-ehdotuksia. Nyt olisi jo tekojen aika.

Jaakko Pehkonen
Professori
Jyväskylän yliopisto
jpehkonen@econ.jyu.fi

Suomi maailmantaloudessa -selvityksen loppuraportilla ”Osaava, avautuva ja uudistuva Suomi”¹ on naseva ja hyvin raportin tavoitteita kuvaava nimi. Otsikkonsa mukaan raportti sisältää ehdotuksia, jotka liittyvät osaamisen kehittämiseen, avautumiseen ja uudistumiseen.

Raportti on konkreettinen näyte siitä, että Suomessa osataan – jos ei muuta, niin ainakin kirjoittaa erinomaisia selvityksiä. Raportista löytyy myös paljon peräänkuulutettua avoi-

muutta. Tekijät nostavat esiin teemoja, joiden jo alun perin tiedettiin aiheuttavan vastustusta ja kritiikkiä. Raportissa on myös joitakin uusia ajatuksia. Työ on siten nimensä veroinen. Aika näyttää, jääkö selvitysryhmän lopputuote vain ”yhdeksi raportiksi toisten joukossa”.

Selvityksessä on kuusi osiota. Ensimmäinen osio tiivistää raportin taustat, haasteet ja mahdollisuudet. Luvut 2 ja 3 käsittelevät suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikkaa. Lukujen keskeiset avainsanat ovat osaaminen ja kannusteet. Luvut 4 ja 5 keskittyvät työ- ja hyödykemarkkinoiden toimintaan.

¹ Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 19/2004, http://www.suomimaailmantaloudessa.fi/data/VNK19_2004.pdf.

Jaakko Pehkonen toimii Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan dekaanina ja oli valtiosihteeri Raimo Sailaksen työllisyystyöryhmän jäsen.

Teemana on avautuminen ja uudistuminen. Raportin viimeinen luku käsittelee suomalaisen työn ja tuotannon menestymismahdollisuuksia muuttuvilla markkinoilla.

Työryhmätyönä laadittujen asiantuntijaraporttien arviointi on vaikeaa. Tässä tapauksessa arviointia vaikeuttaa ensinnäkin aihepiirin laajuus ja moniulotteisuus. Työn teema-alueet käsittelevät koulutusta aina perusasteelta aikuiskoulutukseen, tiede- ja teknologiapolitiikkaa, innovaatiotoimintaa, yrittäjyyttä, omistamista sekä talous- ja työmarkkinapolitiikan haasteita.

Toiseksi raporttia pitäisi pystyä arvioimaan kokonaisuutena, jonka osat kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa. Siten koko raportin teilaaminen tai kehuminen pelkästään muutaman yksittäisen ehdotuksen toteutettavuuden tai tieteellisen perustelun uskottavuuden perusteella ei tee oikeutta koko raportille.

Tässä kirjoituksessa kommentoin ensin lyhyesti koko raporttia. Sitten arvioin hieman tarkemmin raportin koulutus- ja työmarkkinaosoiden muutamia ehdotuksia.

Raportin tavoitteet

Työryhmän tavoitteena oli pääministeri Matti Vanhasen toimeksiannon mukaisesti arvioida sitä, miten maailmantalouden murros vaikuttaa Suomessa eri toimialoihin ja niiden työllisyysnäkyymiin, sekä mitä haasteita muuttuva toimintaympäristö synnyttää yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla.

Raportti hahmottaa strategiaa, jolla Suomi voisi hyödyntää globalisaation mahdollisuuksia ja toisaalta torjua kovenevaan kilpailuun liittyviä uhkia.

Strategian peruspilareiksi raportti nimeää osaamisen vahvistamisen, talouden avoimuuden lisäämisen ja uudistumisen. Globalisaatiostrategian yhtenä keskeisenä perusteena on työvoiman osaamistason lisääminen parantamalla työmarkkinoille tulevien nuorten koulutustasoa ja kehittämällä työos- olevien elinikäistä oppimista.

Näistä lähtökohdista on yleisellä tasolla vaikea olla eri mieltä. Toimenpide-esitykset ja niiden konkretisointi

tai toteuttamiskelpoisuus ovat jo asia erikseen. Tämä näkyi hyvin raportin julkaisua seuranneessa keskustelussa. Etujärjestöt toinen toisensa jälkeen löysivät raportista moitittavaa. Reagointi ei ollut yllättävää. Uudistuksia tarvitaan, mutta ei omalla takapihalla.

Uhkakuvien maalailua

Raportti alkaa politiikkaselvityksille tyypilliseen tapaan eli uhkakuvien maalailulla. Perussanoma on tuttu. Jos Suomi ei kykene sopeutumaan ja uudistumaan, se ajautuu hitaan talouskasvun, heikon työllisyyden ja julkisen talouden pysyvien tasapaino-ongelmien kierteseen. Toimintakaavakin on tuttu: vihollinen on tulossa ja rivit täytyy saada ojennukseen.

Kieltämättä uhkia on näköpiirissä. Väestö ikääntyy, työpaikat lisääntyvät maan rajojen ulkopuolella ja suomalaisyrityksiä ostetaan kiihtyvässä tahdissa ulkomaille. Globalisaatio kasvat- taa hiekkalaatikon kokoa, mutta samalla leikkijöiden määrä lisääntyy. Jos et pidä puoliasi, voit saada lapiosta päähäsi.

Toisaalta globalisaatio on ollut – ja lienee jatkossakin – jatkuvan kehittymisen, lisääntyvän työn- ja innovaatioiden leviämisen kasvualusta. Siten se on materiaalisen hyvinvoinnin kasvun keskeinen lähde. Jos hyvin käy, jaettava kakku on entistä isompi, myös suomalaisille.

Myös tämä näkökulma tulee raportissa esille, mutta ehkä ei riittävästi. Suomen kansantalous on selvinnyt voittajana 1900-luvun globalisaatiokehityksestä. Miksei tilanne olisi jatkossa samanlainen?

Ehkä meillä olisi tarvetta globalisaatioreportille, joka lähtisi liikkeelle suomalaisen yhteiskunnan vahvuuksista. Niistä lähtökohdista arvioitaisiin sitä, miten Suomi pystyy parhaiten hyödyntämään syvenevää globalisaatiota.

Miksei Suomi voisi menestyä globalisaatiossa yhtä hyvin kuin tähänkin asti?

Onhan globalisaation oleellinen riemu juuri siinä, ettei meidän tarvitse olla hyviä kaikissa asioissa. Riittää, kun olemme vahvoja ja osaavia muuttamisessa tärkeissä asioissa. Jäädäänkö kuololle?

Toimenpide-ehdotuksissa löytyy...

Mediassa raporttia on kutsuttu työryhmän puheenjohtajan nimeä ja toimeksiantoa mukaillen Brunilan globalisaatioraportiksi. Sitä voisi helposti nimitää myös muilla nimillä, sillä raportissa on yhteensä 129 toimenpide-ehdotusta. Tekstin sisältä löytyy myös vain tavoitteiksi kirjattuja ehdotuksia. Näin on erityisesti työmarkkinoiden toimintaa käsittelevässä luvussa.

Raportin toimenpide-ehdotukset kohdentuvat koulutusjärjestelmään (37 ehdotusta), tiede- ja teknologiapolitiikkaan (31 ehdotusta) ja työ- ja hyödykemarkkinoiden toimintaan (57 ehdotusta). Kehitettävää Suomesta siis löytyy. Ehdotusten määrässä raportti ylittääkin selvästi muut viime vuosien selvitykset. Esimerkiksi Raimo Sailaksen työllisyystyöryhmän raportissa oli vain noin 20 ehdotusta.²

... mutta konkretiaa on niukasti

Mediassa raporttia on arvostelu kovin sanoin kärkkäistä ehdotuksista, jotka joidenkin tulkintojen mukaan johtavat toteutuessaan mm. yleissitovuuden romuttamiseen ja palkkaerojen voimakkaaseen kasvuun. Tosiasiassa työryhmän esitykset näyttävät monilta osin olevan varovaisia. Tai ainakin ne on esitetty varovaisin sanankääntein.

Iso osa toimenpide-ehdotuksista on puettu suositukseksi ja jatkoselvityksen

² *Selvitysmies Jorma Rantasen pelkätään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaan keskittyvästä rakenneselvityksestä ehdotuksia löytyy peräti 40.*

Taulukko 1.

Toimenpide-ehdotukset raportin koulutusosiossa.

<i>Perus- ja nuorisoaste</i>	
On puututtava	Peruskoulun oppimäärän saavuttamiseen
On kiinnitettävä huomioita	Poikien ja tyttöjen oppimiseroihin
On tehtävä pakolliseksi	10 luokan lisäopetus syrjäytymisuhan alaisille
On kehitettävä	Kannustimia opettajien osaamisen ylläpitoon
On muutettava	Valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta oppilasmäärämuutoksiin
On otettava huomioon	Harvaanasuttujen alueiden erityisolosuhteet
On tehostettava	Lukio-opetusta ja aloituspaikkaohjausta
On selvitettävä	Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhdistämismahdollisuudet
Tulee lisätä	Harvinaisten kielten opiskelumahdollisuuksia
On keskityttävä	Opetuksen tason ja sisällön kehittämiseen
On tiivistettävä	Opetuksen sisällön suunnittelua
On ajantasaistettava	Opettajakunnan osaamista koulutuksella ja rekrytoinnilla
<i>Yliopistot</i>	
Laaditaan	Kansallinen strategia osaamiskeskittymien synnyttämiseksi
Kasvatetaan	Kilpailtavan tutkimusrahoituksen osuutta kokonaisrahoituksesta
Otetaan käyttöön	Jatko-opintojen maksullisuus
Mahdollistetaan	Maksulliset koulutusohjelmat ulkomaalaisille
Uudistetaan	OPM:n perusrahoituksen laskentamenettely
On osallistuttava	Kansainvälisiin arviointeihin
On kehitettävä	Organisaatiomuotoja
On hyödynnettävä	Taloudellista autonomiaa
On aktiivisesti haettava	Yhteistyökumppaneita
<i>Ammattikorkeakoulut</i>	
Ei pidä kehittää	Tiedekorkeakouluiksi
On kehitettävä	Jatkotutkintoja ammatillisiksi erikoistutkinnoiksi
On kehitettävä	Hallintoa
On tiivistettävä	Aloituspaikkojen ja työelämän yhteyttä
On sopeutettava	Aloituspaikkojen määrää tarpeeseen ja väestöpohjaan
On luovuttava	Liian pienistä koulutusyksiköistä
Pitää uudistaa	Rahoitus- ja ohjausjärjestelmää
On hyödynnettävä	Yhteistyöverkostoa
Selvitetään	Mahdollisuudet yliopistojen ja AMK:jen alueellisiin verkostoihin
<i>Aikuiskoulutus</i>	
Laajennetaan	TE -keskusten toiminta-aluetta
Puretaan	Työvoimapolitiittisen ja ammatillisen koulutuksen päällekkäisyydet
Kootaan	Ammatillinen koulutus seudullisiksi kokonaisuuksiksi
Yksinkertaistetaan	Aikuiskoulutuksen tukijärjestelmät
Kehitetään	Aikuiskoulutuksen tilastointi- ja kustannuslaskentaa
Sisällytetään	Työpaikkaohjaus osaksi opetussuunnitelmia
On osallistuttava	Tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointeihin

aiheiksi. Byrokraattisia syntejä raportista löytyykin yllin kyllin. Toimenpide-ehdotuksissa vilisee yleisiä teonsanoja ”kehitetään”, ”selvitetään” ja ”laaditaan”. Taulukko 1 havainnollistaa tilannetta koulutusjärjestelmää koskevan luvun osalta. Ensi lukemalta näyttääkin siltä, että raportti työllistää vain joukon virkamiehiä ja edunvalvoja.

Raportista löytyy myös muutamia konkreettisia, euroilla tai prosenteilla höystettyjä esityksiä. Yksi niistä on ehdotus julkisten tutkimus- ja kehitystoiminnan resurssien kasvattamisesta vähintään 7 prosentilla vuodessa kuluvan vuosikymmenen aikana. Tosin tässäkin päättäjille jätetään liikkumavaraa, sillä menoille ei aseteta ylärajaa. Merkittävää uutuusarvoa ehdotuksessa ei kuitenkaan ole, sillä vastaavia vaatimuksia on kirjattu moniin aiempiin tiede- ja teknologiara-portteihin. Toivottavasti toistaminen auttaa.

Muut numeeriseen muotoon puettut esitykset ja tavoitteet liittyvät kasvuyritysten rahoitukseen (yhteensä 150 me kolmessa vuodessa), Suomen Akatemian tutkimusrahoitukseen (rahoituksesta ohjataan 5–10 % monitieteellisiin huippututkimusohjelmiin), lahjoitusten verovapauteen (ylärajaksi 1 me), rajaveroasteeseen (ylin veroaste 50 %), työmarkkinatukeen (ajallinen rajoitus ja aktiivitoimien aloittamien kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen) sekä ulkomaalaisten opiskelijoiden lukumäärään (12 000).

Joukkoon on pujahtanut myös muutama turhalta näyttävä ehdotus. Tällainen on esimerkiksi ehdotus lukio-opiskelun ja opinto-ohjauksen tehostamisesta niin, että lukio suoritetaan pääsääntöisesti kolmessa vuodessa. Näin on jo nyt, sillä noin 80 % lukiolaisista valmistuu kolmessa vuodessa.³

³ Tosin suunta on ollut viime vuosina laskeva. Ehkäpä huoli lukio-opintojen pitkittymisestä on yhdistettävä korkeakoulujen uusiin pääsykoekaavailuihin, jotka korostavat aiempaa enemmän opintomenestystä. Tämä jos mikä lisää painetta lukio-opinnoissa onnistumiseen ja siten näiden opintojen pitkittymiseen.

Koulutusjärjestelmäremonttiin

Raportin toisen pääluvun otsikkona on koulutuksen laatu ja kannustavuus. Jo luvun tiivistelmäosion alaotsikot, ”koulutusjärjestelmän uudistaminen” ja ”osaamisen kehittämisen oikeat kannustimet” saavat monen koulutusalan ammattilaisen mahan veteläksi. Miellissä pyörivät Pisa-testien erinomaiset tulokset, korkeakoulujärjestelmän laajentuminen ja opiskelijamäärien kaksinkertaistuminen, siirtyä kaksivaiheiseen tutkintojärjestelmään, yliopistojen tehtävien laajentuminen alueelliseen vaikuttamiseen ja koko yliopistosektorin kattava palkkausudistus. Eikö mikään enää riitä?

No, ei kai sitten, jos tilastot siltä näyttävät. Koulutusjärjestelmässä

täytyy olla parantamisen varaa, sillä kuten raportti luettelee, osa nuorista syrjäytyy heti peruskoulutuksen jälkeen, ammatillisen koulutuksen tarjoamat työelämävalmiudet ovat huonoja, järjestelmä ei kannusta uudelleenopiskeluun, opintoajat ovat pitkiä, korkeakoululaitoksen toiminta ei ole laadukasta ja voimavaroja hukataan.

Selvää on, että uudistuksia tarvitaan, sillä ilman niitä kävisimme vielä kaksivuotista kiertokoulua. Mutta silti, vähän armoa, kiitos! Nykymuotoinen koulutusjärjestelmä on puutteistaan huolimatta kilpailukykyinen. Se tuottaa hyvää keskimääräistä tasoa keskimääräistä halvemmallalla; insinöörejä Nokialle, sairaanhoitajia ja lääkäreitä terveyskeskuksiin. Huippusuorituksiin se ei yllä Nobeleilla mitattuna. Mutta entäpä jos Suomessa keskityttäisiin hyvän keskimääräisen laadun tekemiseen (johon meillä on osaamista) ja ostettaisiin huiput (joista meillä ei ole osaamista) suoraan ulkomailta veroporkkanoita käyttäen? Globaalissa maailmassa kaikkea ei tarvitse tehdä itse.

Suomen koulutusjärjestelmä on jo nyt kilpailukykyinen tuottamaan hyvää keskimääräistä laatua.

Raportin perusnäkemys on, että koulutusjärjestelmämme ja erityisesti korkeakoulujärjestelmämme on hajanainen, ja yksiköt ovat liian pieniä menestyäkseen kansainvälisessä kilpailussa. Lisää tehoja kaivataan jo perusasteelle esittämällä, että lukio ja ammatillinen opetus pitäisi integroida soveltuvilta osiltaan yhteiseen järjestelmään.

Loogista olisi, että samaa ajattelua sovelletaan myös korkea-asteen koulutukseen. Siten esimerkiksi samoilla paikkakunnilla toimivat yliopistot ja ammattikorkeakoulut pitäisi yhdistää, ainakin soveltuvin osin.

Tätä ehdotusta raportissa ei kuitenkaan ole. Eikä sitä ehkä kannatakaan esittää, sillä tehokkuutta ja toiminnallista järkevyyttä voidaan hakea yhteistyöllä ja työnjaolla. Tosin tuloksellisen yhteistyön järjestäminen on monesti vaikeaa. Asetukset ja hyvä tahto eivät aina riitä, vaan kannusteiksi tarvitaan rahaa.

Raportin esittämää lisärahoitusta koulutukseen ja tuotekehitystoimintaan kukaan ei ole vielä vastustanut. Epäilemättä myös näitä tahoja löytyy, viimeistään seuraavassa budjettiriihessä. Kaupallistaminen ja liiketoimintaosaaminen ovat mantroja, joita on toisteltu viimeiset kymmenen vuotta, mutta julkista rahoitusta tähän toimintaan ei löydy mistään. Epäilen, että ei myöskään tulevaisuudessa. Sana ei vaan muutu lihaksi.

Raportti ehdottaa ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja ohjausjärjestelmän uudistamista siten, että toiminnan tuloksellisuus ja työllistyvyys korostuisi. Esitys on kannatettava yliopistoista saatujen kokemusten valossa. Tulosohjausajattelua ja käytäntöjä ei kannata virittää liian yksityiskohtaisiksi. Jossakin vaiheessa sopeutujaksi jää vain koulutuksen laatu. Tähän ei kai haluta?

Raportti ottaa kantaa myös opintojen maksullisuuteen. Avaus on sekä varovainen että kunnianhimoinen: maksuja esitetään vain jatko-opinnoil-

le ja ulkomaisille opiskelijoille.⁴ Samalla suomalaisesta opetusjärjestelmästä olisi tehtävä vientituote. Ajatukset ovat mielenkiintoisia, mutta matka niiden toteutumiseen lienee kivinen. Tämä tulee esille esimerkiksi uusissa opintososiaalisia etuja koskevissa lakialoitteissa. Innovatiivisiin uudistuksiin ei ole rohkeutta, vaan kehittäminen on entisen järjestelmän paikkaamista.

Lisää joustoa työmarkkinoille

Jakso 5.4., ”työmarkkinoiden haasteet ja uudistumistarpeet”, on raportin ehkä eniten yleistä keskustelua herättänyt osio. Sen lähtökohtana on ajatus, että globalisaatio polarisoi työmarkkinoita (työttömyys kohdistuu voimistuvasti matalan osaamisen työvoimaan) ja että kilpailu työpaikoista kiristyy (aivovienti lisääntyy). Tämän lisäksi tarkastelun pohjaksi otetaan Suomen hankala lähtökohtatilanne, 1990-luvuna alun perua oleva korkea rakennetyöttömyys.

Menestys 2000-luvun yhä voimakkaammin kilpailuilla työmarkkinoilla asettaa raportin mukaan uusia haasteita suomalaisten työmarkkinoiden toiminnalle. Työmarkkinoilta on löydettävä samaan aikaan sekä yritystoimintaa tukevaa vakautta että sopeutumiskykyä. Raportin laatijoiden perusnäkemys näyttää olevan, että ainakin vakautta suomalaisessa työmarkkinajärjestelmässä on riittävästi, sillä ehdotukset painottuvat joustavuuteen lisäämiseen.

Raportin ehdotukset liittyvät aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, työsuhte- ja työttömyysturvaan, sopimusjärjestelmään, työaikakysymyksiin ja verotukseen. Merkillepantavaa on, että luvussa ei puhuta toimenpide-ehdotuksista kuten raportin muissa luvuissa vaan ”ehdotuksista” ja ”tavoitteista”.

⁴ Epäselvää on, tarkoitetaanko raportissa jatko-opinnoilla nykyisiä tohtoriopintoja vai uuden kaksivaiheisen tutkintojärjestelmän kandidaatin jälkeisiä maisteriopintoja.

Työvoimapolitiikan osalta työryhmän ehdotukset ovat helposti hyväksyttävissä. Raportissa esitetään, että aktiiviseen työvoimapolitiikan taso on turvattava ja että työnvälitykseen ja alueellisen liikkuvuuden lisäämiseen on kohdennettava lisää voimavaroja. Samanaikaisesti on yhtenäistettävä työssäkäyntialueita ja ammattisuoja koskevat käytännöt. Esitykset ovat perusteltuja, ja ne lienevät myös toteuttamiskelpoisia. Suurimpiin kaupunkeihin perusteilla olevat palvelukeskukset vienevät osaltaan näitä ajatuksia eteenpäin.

Työsuhte- ja työttömyysturva koskevat ehdotukset ovat edellistä hankalampia, ja ne ovat kirvoittaneet kommentteja eri tahoilta. Oma näemykseni on, että esitys työmarkkinatuon ajallisesta rajoittamisesta ja aktiivitoimien aikaistamisesta on perusteltu, sillä pitkittävän rakennetyöttömyyden estäminen edellyttää nykyistä nopeampaa ja voimakkaampaa reagointia. Tämä koskee kaikkia osapuolia. Ajallisesti rajallinen työmarkkinatuki, valtion vastuu aktiivitoimien rahoituksesta ja kuntien aikaisempaa suurempi vastuu passiivituesta voisivat toimia eväinä ja kannusteina uusille innovatiivisille ratkaisuille. Munakasta ei tehdä rikkomatta munia eikä rakennetyöttömyyttä poisteta vaikuttamatta rakenteisiin.

Työryhmän perustavoite sopimusjärjestelmälle on, että kansallisen työmarkkinakoordinaation edut pitää yhdistää hajautetumman mallin joustavuuteen. Tämä lähtökohta on monen työmarkkinaekonomistin helppo hy-

Jaakko Pehkonen muistuttaa, että munakasta ei tehdä rikkomatta munia eikä rakennetyöttömyyttä poisteta vaikuttamatta rakenteisiin.

väksyä. Työryhmän uusi ehdotus on, että tuottavuuden ja inflaatio-odotusten määrittämä palkanormi pitäisi mitoittaa aiempaa varovaisemmin ja siten luoda tilaa suhdannesopeutumiselle ja alakohtaisille eroille. Ajatus on kannatettava, mutta kuten raportissa todetaan, asia on työmarkkinajärjestöjen käsissä. Lainsäädännöllä asiaan ei voida vaikuttaa, ja veroporkkanoita hallitukselta tuskin riittää jokaiselle tupokierrokselle.

Liikanen, Åkerholm, Korkman ...

Raportti nostaa esille ajatuksen, että alan työehtosopimuksesta voitaisiin poiketa irtisanomisen tai lomautuksen vaihto-

ehtona. Yhdeksi – ja ainoaksi – tällaiseksi kohteeksi raportti nimeää työaika-joustot. Mediassa ajatusta on, hyvin ymmärrettävästi, viety eteenpäin myös palkkoihin. Pahimmillaan esityksen on tulkittu romuttavan suomalaisen sopimusjärjestelmän ja johtavan yritysten yksipuoliseen palkkapolitiikkaan ja palkkaerojen kasvuun. Tämä tuskin lie-nee ollut työryhmän ajatuksissa.

Tahtoa ja mahdollisuuksia joustaviin järjestelyihin löytyy jo nyt kohtuullisen hyvin useimmilla suomalaisilla työpai-koilla. Globaalissa, osaamisen, oppi-misen ja uudistumiseen uskovassa maassa ei kannata kilpailla palkoilla ja hyvistä käytännöistä kannattaa pitää kiinni. Yleissitovuus ja työvoimakus-tannusten tasainen nousu pakottavat yritykset uusiin tuotantotapoihin, kus-tannussäästöihin ja innovointiin. Tä-män aikaansaama tuottavuuden nou-su kompensoi haitan, joka syntyy sii-tä, kun osa yrityksistä lopettaa toimin-tansa ja osa työvoimasta joutuu työt-tömiksi. Kannusteiden täytyy olla vah-voja ja toimivia myös yrityksille, ei yk-sin työntekijöille.

Työryhmän vero- ja eläkejärjestelmän kehittämiseen liittyvät ehdotukset ovat tuttuja monista aiemmista esityksistä. Erityisesti verokiilan ja rajaveroastei-den alentaminen on ollut talouspoliit-tisen keskustelun kestoaiheita viimei-set kymmenen vuotta. Ehdotukset ve-rotuksesta ja sen progressiosta herät-tävät intohimoja. Niin nytkin.

Oma näkemykseni on, että verotuk-sen kannusteisiin liittyvät haitat ovat Suomessa pienempiä palkkahaitarin ylä- kuin sen alapäässä. Siellä työllisyyden, työttömyyden ja sosiaalietuuksien välimaastossa rimpuilevan pieni-palkkaisen työntekijän rajaveroaste ki-puaa helposti yli 50 prosentin. Tilan-ne tuskin muuttuu seuraavan kymme-nen vuoden aikana. Myös pelko kiih-tyvästä aivovuodosta lienee ainakin osittain liioiteltu. Usein se ei ole pysy-vää, vaan ulkomailta haetaan vauhtia uusiin kotimaisiin tehtäviin. Tuoreiden paluumuuttajien joukosta löytyvät esi-merkiksi nimet Liikanen, Åkerholm ja Korkman.

Lopuksi

Suomalaisia kehutaan (tai tilanteesta riippuen, moititaan) suoraviivaisiksi ja nopeiksi toimijoiksi. Kun keskustelu on käyty, on päätösten ja toimeenpanon vuoro. Tällaista toimintaa voisi kutsua vaikkapa osaamiseksi, jolla pärjätään globaalissa maailmassa.

Valitettavasti tämä toimintatapa ei ole juurtunut poliittiseen päätöksente-koon. Usein hyväkään valmistelu, asiantuntijatyö ja keskustelu eivät vie asioita eteenpäin. Sanat eivät muutu teoiksi. Toivottavasti tämän raportin kohdalla käy toisin, sillä se sisältää pal-jon perusteltuja ja kannatettavia toi-menpide-ehdotuksia. Ne ovat toteut-tamisen arvoisia.